

EDUSKUNNAN
VALTIOVARAINVALIOKUNTA

Helsingissä

13 päivänä marraskuuta 1987

Lausunto n:o 10

P a n k k i v a l i o k u n n a l l e

Pankkivaliokunta on 8 päivänä lokakuuta 1987 päivätyssä kirjelmässä eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt valtiovarainvaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä n:o 71 laiksi Postipankki Oy:stä, laiksi Postipankki Oy:n investointirahastosta ja laeiksi pankkitarkastuslain 1 §:n, liikepankkilain ja leimaverolain muuttamisesta.

Hallitus ehdottaa, että postipankista muodostettaisiin pankkitoimintaa harjoittava valtioenemmistöinen osakeyhtiömuotoinen pankki. Hallituksen esitykseen sisältyvällä ehdotuksella laiksi Postipankki Oy:n investointirahastosta kumottaisiin valtion investointirahastosta annettu laki. Valtion investointirahasto on nykyisin valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolinen rahasto, jonka varoista myönnetään lainoja tuotantotoiminnan laajentamista ja monipuolistamista varten. Investointirahaston lainat myönnetään nykyisin Postipankin välityksellä ja pääsääntöisesti sen vastuulla.

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaan valtion investointirahaston varat siirrettäisiin Postipankki Oy:lle. Pankin taseessa näistä varoista muodostettaisiin erityinen pankin omaan pääomaan kuuluva Postipankki Oy:n investointirahasto. Lakiehdotuksessa on lähdetty siitä, että valtioneuvosto vahvistaa, kuten valtion investointirahastonkin osalta, Postipankki Oy:n investointirahaston lainojen myöntämisessä noudatettavat yleiset ehdot. Rahastoa olisi mahdollista kartuttaa valtion tulo- ja menoarviossa rahastoon osoitettavilla varoilla.

Valtion investointirahastosta annetun lain nojalla valtioneuvostolla on ollut oikeus päättää rahaston sijoitussuunnitelman vahvistamisen yhteydessä, että osa lainoista myönnetään investointirahaston vastuulla ja ilman turvaavaa vakuutta. Esityksen mukaan valtioneuvoston tulisi edelleenkin voida, vastaavasti kuin Kehitysaluerahasto Oy:n osalta, antaa Postipankki Oy:lle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa Postipankki Oy:n

investointirahaston lainanannosta mahdollisesti syntyneitä luottotappioita.

Hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tullessa voimaan nykyisen laitospuolisen Postipankin varat, velat sekä varaukset ja muut velvoitteet siirtyisivät Postipankki Oy:lle yleensä viimeisen toimintavuoden tilinpäätöksen kirjanpitoarvojen mukaisesti. Valtiolla olisi oikeus merkitä siirtyvää omaisuutta vastaan Postipankki Oy:n osakkeita nimellisarvoltaan yhteensä enintään 500 miljoonalla markalla. Omaisuuden siirrostä ja valtion investointirahaston varojen siirtymisestä ei aiheutuisi lakiehdotuksen 19 §:n mukaan Postipankki Oy:lle veroseuraamuksia.

Hallituksen esitykseen sisältyy eräitä leimaverolain muutosehdotuksia. Leimaverolain 2 §:ssä luetellaan laitoksia ja yhteisöjä, joiden ei tarvitse suorittaa leimaveroa. Koska Postipankista muodostetaan pankkitoimintaa harjoittava osakeyhtiö, pykälästä ehdotetaan poistettavaksi Postipankkia koskeva maininta.

Koska Postipankista muodostetaan pankkitoimintaa harjoittava osakeyhtiö, ehdotetaan leimaverolain 10 §:ää siten muutettavaksi, että myös Postipankki Oy:n on suoritettava leimaveroa lupapäätöksestä perustaa sivukonttori tai sijoittaa ulkomaisten luotto- tai rahoituslaitosten osakkeisiin. Hallituksen esityksessä n:o 61 ehdotetaan aineellisia muutoksia osin samoihin 10 §:n säännöksiin. Nämä muutosehdotukset on otettu huomioon tässä hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa.

Leimaverolain 47 §:ään ehdotetaan selvyden vuoksi lisättäväksi maininta Postipankki Oy:stä. Leimaverolain 51 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Postipankki Oy:n lainat liikepankkien ja Postipankki Oy:n yhteiselle vakuusrahastolle ovat leimaverosta vapaita. Koska Postipankista muodostetaan pankkitoimintaa harjoittava osakeyhtiö, on lisäksi leimaverolain 57 §:n 1 momentista poistettu laitospuolista Postipankkia koskeva maininta.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset, siltä osin kuin niiden katsotaan kuuluvan valtiovarainvaliokunnan toimialaan eli lähinnä valtion investointirahastoa ja verotussäännöksiä koskeville osin, tarkoituksenmukaisiksi. Näiltä osin hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on omalta osaltaan päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Postipankki Oy:n investointirahasto hoitaa vastaisuudessakin etenkin Etelä-Suomessa sijaitsevien pienten ja keskisuurten yritysten rahoitusta kilpailukykyisin ehdoin.

Valiokunta toteaa, että kauppa- ja teollisuusministeriön asettama erityisrahoitustyöryhmä on saanut mietintönsä valmiiksi. Tässä mietinnössä esitetään, että Postipankki Oy:n investointirahaston varat sulautettaisiin Postipankkiin muutaman lähivuoden kuluessa.

Postipankin muuttuessa Postipankki Oy:ksi on siirtymävaiheen järjestelyissä annettavaa valtiontakuuta pidettävä tarkoituksenmukaisena siirtymävaiheen järjestelyjen onnistumiseksi. Valiokunta edellyttää, että Postipankki Oy:n pääoma-huollon turvaamiseksi Postipankki Oy:n osakepääomaa korotetaan Postipankki Oy:n toimintaa vastaavalle tasolle. Tässä yhteydessä on myös valtiontakuun tarpeellisuus ja tarkoituksenmu-

kaisuus harkittava uudelleen. Vielä valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa nyt käsiteltävän lainsäädännön vaikutuksia pankkien väliseen kilpailutilanteeseen ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin myös säädöksiä muuttamalla.

Ehdotetun Postipankki Oy:stä annettavan lain 8 §:n mukaan Postipankki Oy hoitaa, sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty ja määrätty, valtion kotimaisen ja ulkomaisen maksuliikkeen. Valiokunta ehdottaa, että säännökseen tehtäisiin sanonnallinen täsmennys seuraavasti: "Postipankki Oy hoitaa, *siinä laajuudessa ja* sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty ja määrätty, valtion kotimaisen ja ulkomaisen maksuliikkeen."

Liikepankkilain muuttamista koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan liikepankkien vakuusrahaston varat ovat tämän lain voimaan tultua liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston varoja. Valiokunta ehdottaa, että edellä mainittu säännös poistettaisiin tarpeettomana, koska kysymys on vain nykyisen liikepankkien vakuusrahaston nimen muuttamisesta.

Valiokunta pyydettyä lausuntonaan kunnioittaen esittää,

että pankkivaliokunta ottaisi edellä lausutun huomioon mietintöönsä laaatiessaan.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet E. Aho, Ajo, Ala-Kapee, Hokkanen, Järvenpää (osittain),

Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Maijala, Malm, Mattila, Mäkipää, Pekkarinen, Rusanen, Sasi, Savolainen, Viljanen ja Vähäkangas sekä varajäsenet Hämäläinen, Ikkala (osittain) ja Peltari.

Eriävä mielipide

Ehdotamme,

että valtiovarainvaliokunnan lausuntoon lisättäisiin seuraavaa:

”Pankkilakikomitea esitti uusien talletuspankkilakien säätämistä samanaikaisesti. Hallitus on kuitenkin tästä poiketen päätenyt esittämään Postipankin yhteisömuodon muuttamista ja siihen liittyviä järjestelyjä erillään talletuspankkilainsäädännön kokonaisuudistuksesta. Tämän seurauksena Postipankkia koskevaa lainsäädäntöä joudutaan varsin pian uudelleen muuttamaan. Painavia perusteluja pankkilakikomitean esityksestä poikkeamiseen ei ole esitetty.

Postipankkia koskevien muutosten toteuttamista pankkilainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä olisi puoltanut myös valtion investointirahaston asemaa koskevan valmistelutyön keskenäisyys. Valtion investointirahaston omasta pääomasta tulee lakiehdotuksen mukaan Postipankki Oy:n omaa pääomaa siirtämällä sen varat muodostettavaan Postipankki Oy:n investointirahastoon. Kuitenkin kauppa- ja teollisuusministeriön erityisrahastotyöryhmä on mietinnössään esittänyt investointirahaston varojen sulauttamista Postipankkiin lähivuosien aikana.

Valtion investointirahaston varojen välitön sulauttaminen Postipankkiin sen yhteisömuodon muuttamisen yhteydessä olisi perusteltua, ja ratkaisu olisi pankkilainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä voitu suoraan toteuttaa.

Postipankki Oy:n vakavaraisuuden saamiseksi liikepankkilain edellyttämälle tasolle esitetään myös toista tilapäiseksi aiottua järjestelyä, valtion

takuuta, joka voisi ehdotuksen mukaan olla puolet Postipankki Oy:n ja sen investointirahaston oman pääoman yhteismäärästä.

Valtion takuu ei ole ainakaan esitetyssä laajuudessa tarpeellinen. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että yhdessä investointirahaston oman pääoman kanssa Postipankin nykyinen oma pääoma riittää liikepankkilain mukaisen vakavaraisuusvaatimuksen täyttämiseen lähivuosien ajan. Lisäksi pankkitarkastusvirastolla on oikeus hakemuksesta antaa määräajaksi lupa pankin oman pääoman ja sitoumusten suhteen alentamiseen aina kolmeen prosenttiin saakka.

Valtion takuu voitaisiinkin rajoittaa kolmanneksen Postipankki Oy:n ja sen investointirahaston oman pääoman yhteismäärästä. Lisäksi tulisi edellyttää, että valtion takuusta mahdollisimman pian päästään siten, että Postipankki Oy:n vakavaraisuus turvataan suoriin pääomansijoituksin sekä järjestelyillä, joita muutkin liikepankit käyttävät.

Valtion takuu ei ole pankkien tasavertaisten kilpailumahdollisuuksien eikä Postipankin itsensä kehittämisen kannalta kestävä ratkaisu.

Ehdotetun Postipankki Oy:stä annettavan lain 8 §:ssä määritetään Postipankki Oy:n velvollisuudeksi hoitaa valtion koti- ja ulkomaista maksuliikennettä. Postipankin velvollisuuksia koskeva määrittäminen on tarpeen, mutta se ei saisi olla esteenä maksuliikenteen valtion kannalta tarkoituksenmukaiselle ja tehokkaalle järjestämiselle. Tämä edellyttää mahdollisuutta myös muiden pankkien osallistumiselle valtion koti- ja ulkomaisen maksuliikkeen hoitoon. Tämä periaate tulisi selkeästi kirjata lain 8 §:ään.”

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 1987

Esko Aho
Mauri Pekkari

Matti Majjala
Kalevi Mattila

Seppo Peltari

